

Henri Cartier-Bresson.

Watch!Watch!Watch!

Fundación
MAPFRE

BUCERIUS
KUNST
FORUM

Fondation
● Henri
Cartier-Bresson

**KBr Fundación MAPFRE
Barcelona**

Henri Cartier-Bresson.

Watch! Watch! Watch!

Seu: KBr Fundación MAPFRE

Dates: De l'11 d'octubre del 2024 al 26 de gener del 2025

Comissari: Ulrich Pohlmann

Imatges en alta resolució:

<https://noticias.fundacionmapfre.org/media/2024/09/ImagenesAlta-HenriCartier-Bresson.zip>

Exposició produïda per Fundación MAPFRE en col·laboració amb el Bucerius Kunstforum d'Hamburg i la Fondation Henri Cartier-Bresson de París.

Comunicació Fundación MAPFRE
Cristina Bisbal Delgado
665 430356
mcbisb1@fundacionmapfre.org

Imatge de la portada:

Múrcia, Espanya, 1933

Còpia de plata en gelatina

© Henri Cartier-Bresson/Magnum Photos

ELEMENTS DESTACATS

Testimoni clau de la història del segle xx, el fotògraf francès Henri Cartier-Bresson (Chanteloup-en-Brie, 1908 - Montjustin, 2004), va ser conegut com "l'ull del segle". Observador pacient i silenciós, però al mateix temps àgil i expeditiu, l'artista captava escenes de persones i esdeveniments amb la seva càmera Leica compacta de 35 mm. Amb un recull d'obres diverses i variades, l'exposició que presenta Fundació MAPFRE, en complir-se vint anys de la mort de l'artista, recorre tota la seva trajectòria; des dels seus inicis, influït pel surrealisme i la Nova Visió, passant pel fotoreportatge, on destaquen alguns dels seus reportatges menys coneguts de la dècada del 1960 fins al seu estil intimista dels seus últims anys. D'aquesta manera, es desgrana el treball de Cartier-Bresson molt més enllà del concepte d'"instant decisiu" que el va fer famós.

BIOGRAFIA

Pintor, dibuixant, cineasta, antropòleg i humanista, Henri Cartier-Bresson neix el 22 d'agost de 1908 a Chanteloup-en-Brie, al nord de França. Fill d'una família d'empresaris tèxtils, comença a dibuixar des de ben petit. Amb tan sols divuit anys, la seva creativitat i esperit aventurer el porten a trencar amb el negoci familiar per estudiar al taller del pintor André Lhote. Aleshores París era una festa, el moviment surrealista estava en ple desenvolupament i Bresson s'envolta d'amics que l'introdueixen en aquest ambient de màgia i somnis. André Breton, Louis Aragon, Salvador Dalí o Max Ernst són alguns dels protagonistes d'aquest grup que creuen en la necessitat de la llibertat a l'hora de crear. Es basen en la fantasia, la curiositat, l'experimentació i allò que recordem dels somnis.

L'octubre del 1930, Cartier-Bresson viatja a Àfrica. En tornar decideix convertir-se definitivament en fotògraf. Simpatitzant del Partit Comunista Francès, viatja a Espanya i produeix la seva primera pel·lícula sobre la Guerra Civil el 1938: *Return to Life*. El 1940, en plena Segona Guerra Mundial, és empresonat pels alemanys i enviat a un camp de treball. En retornar tres anys després, s'uneix a la Resistència francesa, fa fotos de l'alliberament de París i treballa en una pel·lícula sobre el retorn dels presoners dels camps de concentració. El 1947 el Museu d'Art Modern de Nova York dedica una retrospectiva a tota la seva trajectòria. Poc després, Cartier-Bresson cofunda l'agència de fotografia Magnum Photos. Des d'aquest any fins a principis de la dècada del 1970, l'artista combina el seu treball com a fotoreporter amb altres fotografies més personals. Les seves estades en diferents llocs d'arreu del món li permeten capturar alguns dels esdeveniments que van fer

d'aquests llocs el que coneixem avui dia: la mort de Gandhi a l'Índia, la pujada al poder de Mao a la Xina, la Unió Soviètica durant la Guerra Freda, la crisi dels míssils de Cuba o la vida dels cubans després de l'arribada de Fidel Castro.

El 1970 el Grand Palais de París dedica una exposició al viatge que Cartier-Bresson va fer per tot el país l'any anterior. A més, la cadena de televisió CBS News li encarrega documentals sobre els Estats Units. El 1972 reprèn el dibuix sense abandonar la seva activitat com a fotògraf i comença a distanciar-se de Magnum Photos.

El 1987 s'inaugura al MoMA de Nova York l'exposició *Henri Cartier-Bresson: The Early Work* i el 2003 la Bibliothèque Nationale de France presenta la retrospectiva *De qui s'agit-il?* Al maig d'aquest mateix any obre les portes a París la Fondation Henri Cartier-Bresson. L'artista mor en el seu taller de Montjustin, a la Provença, el 3 d'agost de 2004.

CLAUS

“L'instant decisiu”: El 1952 Cartier-Bresson va publicar la seva monografia *Images à la sauvette* (literalment, “imatges d'amagatotis”), editada simultàniament en anglès amb el títol *The Decisive Moment*. Traslladar la idea de moviment a una imatge fixa com és el cas de la

fotografia, va ser una de les majors preocupacions de l'artista, que ho va capturar a través del que es coneix com “l'instant decisiu”. Aquest moment exacte en el qual veiem la flexió de les cames d'un home quan es disposa a saltar o el cap d'una dona tapada per una cortina a causa del vent. Segons després, l'home tornarà a recolzar les cames a terra, una altra ràfega de vent desvelarà el cap de la dona i el moviment serà ja un altre.

Darrere de l'estació Saint-Lazare, Place de l'Europe, París, França, 1932

Còpia de plata en gelatina

© Henri Cartier-Bresson/Magnum Photos

Magnum Photos: El 1947, després de la seva gran exposició al Museu d'Art Modern de Nova York, Cartier-Bresson va fundar l'agència *Magnum* juntament amb altres fotògrafs com Robert Capa, George Rodger i David "Chim" Seymour. A l'agència, cadascun dels fotògrafs podia conservar els drets sobre les seves pròpies fotografies i triar gairebé lliurement els reportatges en els quals volia treballar. *Magnum* es va convertir així en una de les referències mundials en matèria de reportatges gràfics de qualitat. Compromès amb l'aventura que representava l'agència, a partir d'aquest moment i fins al 1970, Bresson es va dedicar amb gran intensitat a l'ofici de reporter.

Cartier-Bresson i Espanya: Viatger infatigable, Cartier-Bresson va creuar en dues ocasions la frontera amb Espanya el 1933. La primera vegada, a la primavera i la segona, a la tardor com a enviat de la revista parisenca *Vu* per fotografiar les eleccions del país. Al novembre i desembre d'aquest mateix any l'Ateneu de Madrid va celebrar la seva primera exposició individual a Espanya. En aquell període i influït pel surrealisme i la Nova Visió, l'artista realitza algunes de les seves fotografies més cèlebres, tant a Sevilla com a València, per citar-ne només alguns exemples. El 1936 Cartier-Bresson també es va involucrar en la Guerra Civil espanyola. El 1938 va rodar a Madrid i els seus voltants la pel·lícula *Victòria de la vida*, que documentava l'atenció mèdica que els soldats republicans rebien als hospitals. La pel·lícula va servir de suport a la Segona República espanyola en la guerra contra les tropes franquistes el 1938 i va ser lloada pels mitjans francesos d'esquerres.

València, Espanya, 1933
Còpia de gelatinade plata
© Henri Cartier-Bresson/Magnum Photos

L'EXPOSICIÓ

Tal com assenyala Ulrich Pohlmann, comissari de l'exposició *Henri Cartier-Bresson Watch!, Watch!, Watch!*, que Fundació MAPFRE presenta al seu centre de fotografia KBr a Barcelona, difícilment hi haurà un altre fotògraf que al segle xx hagi creat una obra tan rica i variada com aquest artista francès. Fotoperiodista, fotògraf artístic i retratista, va crear composicions atemporals i va marcar l'estil de les generacions posteriors de fotògrafs. Amb el seu talent per trobar "l'instant decisiu", va captar trobades i situacions espontànies i es va convertir en un dels representants més importants de la fotografia de carrer. Les seves obres, moltes d'elles convertides avui en icones, mostren, com si es tractés d'un antropòleg, alguns dels esdeveniments més rellevants del segle xx.

L'exposició, fruit d'un extens treball d'arxiu a la Fondation Henri Cartier-Bresson de París, suposa un veritable viatge en el temps que permet apreciar algunes de les transformacions de caràcter social, polític i artístic del passat segle i, per afegiment, també de l'evolució de la fotografia mateixa. Al llarg de la seva trajectòria, Cartier-Bresson va desenvolupar diferents estils i va abordar una multitud de temes. La seva activitat com a fotògraf també es va veure reflectida en la política —encara que el mateix artista va fomentar la seva imatge apolítica—, un aspecte que aquesta mostra pretén posar en relleu i que fins ara havia quedat en un segon pla. L'atenció envers la seva obra gairebé sempre s'havia focalitzat en la seva predilecció per la geometria i la filosofia de "l'instant decisiu".

El recorregut per l'exposició, dividit en deu seccions de caràcter temàtic i cronològic, pretén reconstruir el context original d'algunes de les seves fotografies. Es tracta de dues-centes quaranta còpies originals de plata en gelatina pertanyents a la Fondation Henri Cartier-Bresson de París —l'autor va prohibir que poguessin fer-se còpies de les seves imatges després de la seva mort—, que s'acompanyen d'una acurada selecció de les seves publicacions en revistes i llibres, a més d'una pel·lícula i dos documentals realitzats pel mateix autor.

Exposició produïda per Fundació MAPFRE en col·laboració amb el Bucerius Kunstforum d'Hamburg i la Fondation Henri Cartier-Bresson de París.

Nova Visió i surrealisme. A la recerca de l'atzar objectiu

Al voltant del 1926, Cartier-Bresson coneix René Crevel, a través del qual comença a freqüentar els cercles surrealistes. “Massa tímid i jove per prendre la paraula”, com explicarà més tard, assisteix “des de l'últim racó de la taula” a algunes reunions organitzades entorn d'André Breton en els cafès de la Place Blanche. D'aquests contactes en conservarà alguns motius emblemàtics de l'imaginari surrealista i en concret la idea de “l'atzar objectiu”. Les seves fotografies d'aquests anys contenen motius surrealistes com maniquins, gent adormida o objectes ocults. Després de viatjar a l'Àfrica el 1931, l'artista decideix dedicar-se per complet a la fotografia. Amb angles i perspectives inesperats, la reproducció de textures visuals i l'aïllament i la fragmentació dels subjectes fotografiats, les seves primeres obres adoptaran les característiques essencials de la Nova Visió, un dels grans corrents estilístics de la fotografia en les dècades del 1920 i el 1930.

*Sevilla, Espanya,
1933
Còpia de plata en
gelatina
© Henri Cartier-
Bresson/Magnum
Photos*

Hores fosques, instants lluminosos. Primers reportatges polítics i testimoniatges de la guerra

Cap a mitjans de la dècada de 1930, les obres de Cartier-Bresson ja havien aconseguit cert reconeixement a través d'exposicions i publicacions destacades. A partir del 1938, la seva incursió al cinema el va portar a dirigir tres documentals sobre la Guerra Civil Espanyola. Al mateix temps, treballava com fotoreporter per a la premsa comunista francesa i publicava amb regularitat a la revista il·lustrada *Regards* i al diari *Ce Soir*.

Per als seus reportatges, Cartier-Bresson es va centrar en les sèries més que no pas en instantànies individuals. Durant aquells anys, signava les imatges que publicava com a “H. Cartier” o “Henri Cartier” per tal d'encobrir el seu origen familiar privilegiat.

El juny del 1940 va quedar interrompuda la seva activitat en ser capturat per les tropes alemanyes i internat en el camp de presoners V-A de Ludwigsburg. El 1943, en el seu tercer intent de fugida, va aconseguir escapar i va reprendre immediatament la seva activitat com a fotògraf.

Diumenge a la vora del Sena, Juvisy-sur-Orge, França, 1938

Còpia de gelatina de plata

© Henri Cartier-Bresson/Magnum Photos

L'Índia i la Xina. Societats en transició

Després de la guerra, Cartier-Bresson va deixar d'interessar-se per la fotografia surrealista. Es va bolcar en el fotoperiodisme i, com a membre fundador de Magnum Photos, el 1947 van quedar a càrrec seu els projectes a Àsia.

L'Índia va aconseguir la independència aquell mateix any. Sota el domini britànic, el subcontinent havia quedat dividit en dos: el Pakistan, predominantment musulmà, i l'Índia hinduista. Mahatma Gandhi, que havia provat d'apaivagar i solucionar el conflicte va ser assassinat el gener de 1948. Cartier-Bresson havia retratat poc abans el líder indi a Delhi. Va fotografiar també la regió de Caixmir, que es disputaven l'Índia i el Pakistan, i el camp de

refugiats de Kurukshehra, imatges que presenten un marcat contrast amb el reportatge sobre les pomposes celebracions de l'aniversari del maharajà de Baroda.

El 1948 Cartier-Bresson va viatjar a la Xina per encàrrec de la revista Life i va capturar els últims mesos del règim del Guomindang. Deu anys més tard va tornar al país per documentar els canvis en l'agricultura, la indústria, la sanitat i l'educació.

Comunisme i humanisme en temps de Guerra Freda

Cartier-Bresson va ser el primer fotògraf occidental a visitar la Unió Soviètica en 1954 i a reflectir la vida sota el règim comunista a Moscou. Si bé les seves fotografies es van publicar en diverses revistes internacionals, la crítica el va acusar de trivialitzar les condicions del país.

El 1962, un any després de la construcció del Mur de Berlín, Cartier-Bresson va entrar a Berlín Est, una gran ciutat que era la primera línia de front de la Guerra Freda. Es va centrar

en la vida quotidiana i va fotografiar un paisatge urbà encara dominat per piles d'enderrocs, passejants vestits a la moda a l'avinguda Kurfürstendamm i el drama humà que es vivia a la frontera entre les dues Alemanyes.

A la tardor de 1962 es va traslladar a Cuba durant cinc setmanes amb motiu de la crisi dels míssils. Allà va retratar Fidel Castro i el Che Guevara i va documentar l'omnipresent propaganda socialista i la Cuba tradicional.

*Palau d'Hivern, Leningrad, Rússia, 1973,
Còpia de gelatina de plata
© Henri Cartier-Bresson/Magnum Photos*

***America in Passing*. L'Amèrica en blanc i negre d'Henri Cartier-Bresson**

A partir de 1947, Cartier-Bresson va viatjar amb freqüència pels Estats Units, quan les lleis de segregació racial estaven encara en vigor. Va capturar manifestacions d'afroamericans en contra de la desigualtat i a favor d'un canvi social. També va retratar figures clau del moviment de defensa dels drets civils, com els activistes Malcolm X i Martin Luther King Jr. En els anys de la postguerra, moltes famílies es van traslladar des dels estats del sud i el Carib a Nova York. L'artista va fotografiar la diversitat de barris negres com Harlem, focus d'una florent vida cultural. En els estats del sud es va centrar en diversos aspectes de la vida quotidiana sota les lleis de segregació. A més d'imatges del treball físic pesat, els conflictes i les tensions, sovint va captar també moments d'orgull i determinació; però no es va centrar només en la vida dels afroamericans, també va captar la vida de la població blanca. El 1991 va publicar un resum dels seus viatges pels Estats Units al llibre *America in Passing*.

Home i màquina. Fotografies del treball industrial

A partir de la dècada del 1950, Cartier-Bresson es va interessar per la relació entre l'ésser humà i les màquines, tal com es pot veure en les imatges incloses en la publicació *Man and Machine*, del 1968. Aquestes fotografies no reflecteixen una idealització del treball, tampoc una crítica a les condicions laborals. En lloc d'això, Cartier-Bresson es va centrar en la relació simbiòtica entre humans i màquines. Amb l'era de la informació, a partir de principis dels anys seixanta, el treball físic va ser substituït pel treball amb ordinadors.

Les imatges del treball industrial de Cartier-Bresson contrasten amb les seves fotografies de les activitats d'oci, per exemple, en la sèrie "Rituals del plaer", realitzada a Amèrica a l'estiu de 1960. Dos anys després, per encàrrec de Vogue, va visitar la ciutat vacacional anglesa de *Blackpool* on, actuant més aviat com a etòleg, va observar les activitats humanes, des de les més estranyes a les més absurdes.

Rituals del poder. Manifestacions

Des del 1930 Cartier-Bresson va començar a interessar-se pel comportament de les masses en esdeveniments esportius, manifestacions o actes polítics. El 1962 va fotografiar el funeral de vuit persones mortes en una manifestació contra la guerra d'Algèria a París. Va captar el festeig fúnebre i l'emoció de les persones que hi van participar. També va acompanyar el president Charles de Gaulle com a fotògraf oficial en una gira per les províncies franceses. El 1970 va assistir a Burgos al judici contra els membres de l'organització terrorista ETA (Euskadi Ta Askatasuna). Com no es permetia l'entrada a cap

periodista al tribunal, va fotografiar alguns dels protagonistes del procés a l'hotel on s'allotjaven.

Com a mut observador, Cartier-Bresson va evitar prendre partit i va destacar que no tenia cap motivació política. Malgrat això, l'espectador advertirà sempre una simpatia subjacent pels actes de rebel·lió.

Mons urbans. Fotografies de carrer

Cartier-Bresson sempre ha estat cèlebre per les seves fotografies de carrer. Amb el seu lema "Enxampar la vida al moment", va reflectir l'omnipresència de cartells publicitaris i de pasquins i eslògans polítics a l'espai públic. Li interessava especialment situar les persones en juxtaposició amb aquests signes visuals, creant sovint escenes gairebé surrealistes. A més, va explorar el fenomen del consumisme global, evident per exemple en les escenes de passants fascinats davant els articles exposats als aparadors.

Encara que el centre d'interès de la fotografia de Cartier-Bresson va ser sempre l'ésser humà, a vegades també va fixar la seva atenció en motius arquitectònics. A la dècada del 1960, va documentar els canvis en la perifèria de París, en un moment d'expansió de la ciutat i reculada de les zones agrícoles. Els treballadors immigrants solien viure en conjunts residencials moderns i, enfront d'aquesta arquitectura sense encant i monòtona, Cartier-Bresson captava les vides anònimes a les ciutats dormitori dels suburbis.

Nàpols, Itàlia, 1960

Còpia de plata en gelatina

© Henri Cartier-Bresson/Magnum Photos

Retrats. Humanisme en l'art de disparar fotos

Les persones van ser sempre el centre de les fotografies de Cartier-Bresson. Realitzava els seus retrats romanent en un segon pla, observant, esperant "l'instant decisiu" que revelés la personalitat del seu model. Va completar la seva primera gran sèrie de retrats d'artistes i escriptors després d'escapar del camp de presoners alemany. Són imatges íntimes que ens permeten copsar la vida interior dels models. En aquestes composicions, les figures ocupen només una petita part en comparació amb el fons narratiu.

Henri Matisse a casa seva, Vence, França, 1944

Còpia de gelatina de plata

© Henri Cartier-Bresson/Magnum Photos

Reportatges de viatge

Al llarg de la seva carrera, Cartier-Bresson va viatjar per gairebé tot el món. El 1951, va visitar Basilicata, una regió muntanyenca del sud d'Itàlia on una part de la població local vivia encara en coves primitives. Les seves imatges d'aquesta estada reflecteixen el caràcter inhòspit de la zona, així com les tradicions dels seus habitants.

Entre el 1952 i el 1953 va passar diverses setmanes a Hamburg, una ciutat que encara mostrava les cicatrius de la guerra als edificis bombardejats, els refugis antiaeris i els milers de famílies que vivien en construccions temporals. En 1954, la revista nord-americana

Fortune va publicar les seves fotografies d'Hamburg en format reportatge amb el títol "The New York of West Germany".

Si bé durant els anys cinquanta i fins molt temps després Espanya va estar sotmesa al règim franquista, a mitjan aquesta dècada el país es va anar obrint al turisme internacional com a manera de sortir del seu aïllament. Cartier-Bresson va recórrer Castella el 1953. Enviat per la revista Holiday, va visitar Madrid, Burgos i Segòvia abans d'anar a Pamplona. Encara que Espanya es considerava un país conflictiu i Cartier-Bresson s'oposava a la dictadura de Franco, la seva posició política no es trasllueix d'aquestes fotografies.

Catàleg

El catàleg que acompanya l'exposició reproduïx totes les imatges exposades. A més, inclou diversos assajos del seu comissari, Ulrich Pohlmann, que desgrana la vida i l'obra de Cartier-Bresson en relació amb el seu context polític, històric i social. També compta amb textos de Katherine Baumstark, Clément Chéroux, Valérie Vignaux, Deborah Willis i Nadya Bair.

